

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Pris
3:50
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 16.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co.,
GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfvén äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

Profver sändas på begäran till landsorten franko.

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,

allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur- Mode- och Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder, Tricotvaror, Bijouterier

och Galanteri-varor
m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Fredrik Sköld & Co.,

57 Kungsgatan 57,

rekommendera ett ständigt välsorterad lager af stilfulla och välgjorda Damekappor till

billiga priser.

Wickman & Stillström.

Speceri, Vin- & Diversehandel,
Göteborg,

23. Kyrkogatan 23.

Filialaffär:

S. Victoriagatan S.

Tapeter och Border

i Gyllenläder, Velour, Gobelin och Lincrusta-Walton, dessutom ett rikhaltigt urval tapeter i nya mönster för säsongen, såväl finare som helt billiga, största urvalet på platsen, billiga priser.

Rullgardiner,

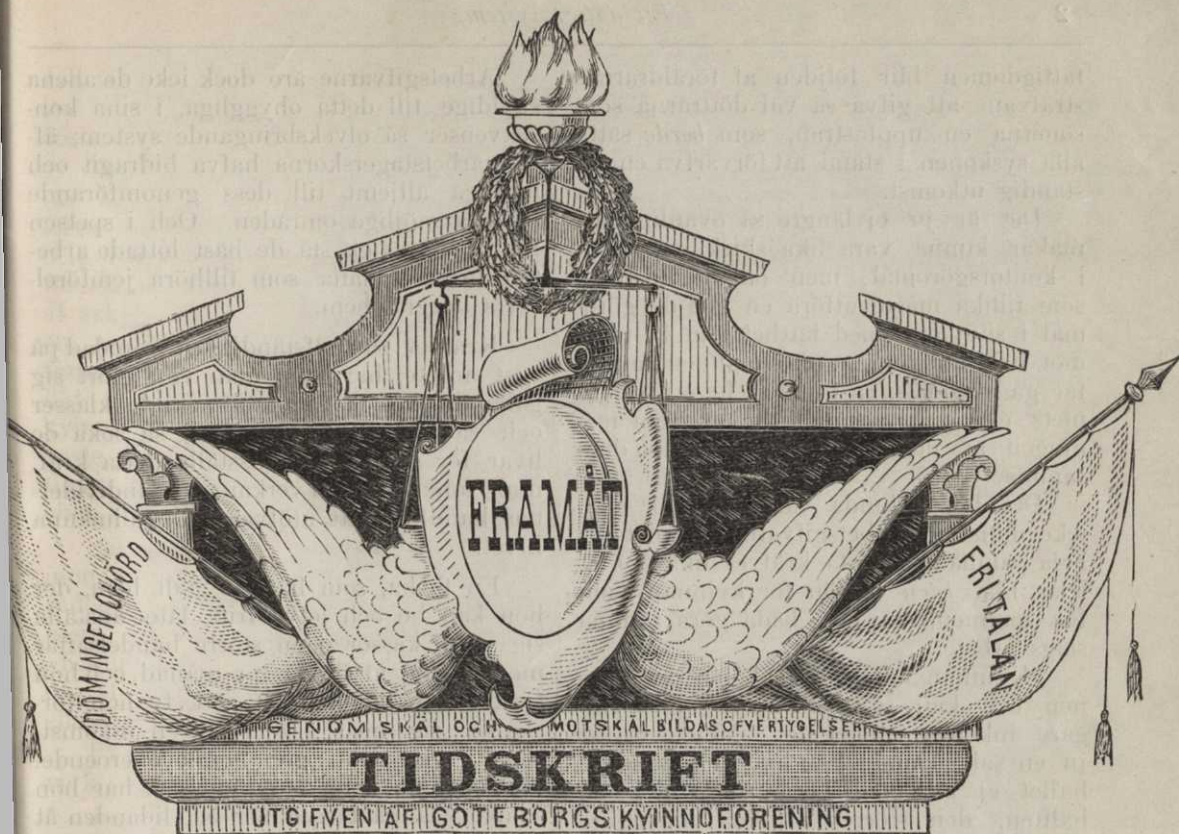
deribland enfärgad grön och blå rullgardinsväf med sjelfupdragande kappor.

Kornischer och Gardinhållare

hos

J. DAHLANDER & Co.

Östra Hamngatan 30.

N:r 16.

15 Augusti.
Första årgången.

1886.

Ett dåligt system.

»**M**an börjar tröttna af den evinnerliga, oförbränneliga kvinnofrågan,» heter det nu och då i flera af våra politiska tidningar, och jag tror nog, att de ha rätt deri. Men manne det icke är ett utmärkande drag hos oss svenskar att mycket snart tröttna på *alla* allvarliga samhällsfrågor, synnerligast på sådana af mera omfattande art, och som kräfva stor uthållighet och sträng konsekvens, om de skola genomföras? Det har ofta förefallit mig så, men jag hoppas, att jag miss-tagit mig.

Kvinnofrågan är ej, som mången tyckes tro, en fråga blott och bart om *kvinnans* förbättrade samhällsställning, den är mycket mera än så; den är en fråga, som tillika afser att, till hela samhällets bästa, främja och använda krafter, hvilka hit-

tills antingen blifvit rent af spilda eller ock utslitna till föga gagn för det stora allmänna.

Jag förbigår här med afsigt »kvinnans tysta, förädlade inflytande på hela samhället,» ty hvad jag här vill påpeka är af ren praktisk natur och berör ett missförhållande, som *måste* afhjelpas, och det snart, om ej »kvinnofrågan» mera skall bidraga till ökaudet af fattigdomen än att minska det menckliga eländet.

Jag syftar här på en mängd arbetsgifvares sed att för samma slags arbete betala kvinnan en långt ringare lön än mannen.

Låtom oss antaga, att en bror och en syster erhållit lika undervisning, äro lika dugliga och pålitliga i samma arbete! De söka samtidigt platser; hvilken af dem får först anställning? Flickan, ty hon betingar endast hälften eller en tredjedel så stor lön som brodern. Men detta är en stor förlust för det gemensamma hemmet;

fattigdomen blir följden af föräldrarnes sträfvan att gifva så väl döttrarna som sönerna en uppfostran, som borde sätta alla syskonen i stånd att förvärfva en anständig utkomst.

Det är ju ej längre så ovanligt, att makar kunna vara lika skickliga, t. ex. i kontorsgöromål; men om då hustrun, som tillika måste utföra en god del göromål i sitt hem, med lätthet kan få plats mot half aflöning, medan mannen kanske får gå sysslöslös, så stjelper hustrun hemmets ekonomi i stället för att, som meningen är, med sitt arbete upphjelpa den samma.

Det bör sålunda vara klart för alla, icke minst för arbetsgifvaren, att det för hela samhällets bästa kräves lika stor — icke lika liten — lön för kvinnan som för mannen, när de båda göra samma slags arbete.

»Kvinnan har mindre behof än mannen och kan således nöja sig med ringare inkomst,» heter det. Men detta är ju en sak, som ej hör hit, så vida samhället ej anser sig böra straffa den ena hälften, den större, af sina inbyggare för en återhållsamhet, som den andra hälften saknar, samt tillika, genom att sätta de arbetande familjerna på stark förknappning, möjligen söka tvinga männen till att inskränka sina öfverflödiga vanor. — Men detta åsyftas troligen ej med det bedräfliga aflöningssystemet.

Kvinnan, liksom mannen arbetar sällan endast och allenast för sin egen utkomst; är hon gift eller enka, kräver familjen hennes arbete; är hon ogift, kan hon ju ha fattiga föräldrar, små eller sjuka syskon att sträfva för. — Hvem är det vanligen, som viger sitt lif till en dylik pligtens gerning, brodern eller systemen? Sönnen eller dottern? Jag tror, att alla skola svara: *I allmänhet kvinnan.* Och dock bjuder man henne, som ärligast och pligtrogast arbetar för att ej öka samhällets fattigbörda med nya medlemmar, knappt hälften af den aflöning, som tillerkännes mannen!

Är det en smula sundt förnuft i ett dylikt system, och det i en tid, då man af hvarje bildad man kan ha rätt att kräfva någon insigt om icke i nationalökonomi, så åtminstone i arbetare- och fattigvårdsfrågorna?

Arbetsgifvarne äro dock icke de allena skyldige till detta ohyggliga, i sina konsekvenser så olycksbringande system; äfven arbetstagerskorna hafva bidragit och bidraga alljemt till dess genomförande på alla möjliga områden. Och i spetsen för detta oskick stå de bäst lottade arbeterskorna, sådana som tillhöra jernförelsevis burgna hem.

Krafvet på sjelfständighet, grundad på eget arbete, har, som man vet, gjort sig gällande hos kvinnor af skilda klasser och samhällsställningar, och så söka de hvar för sig att tillfredsställa detta kraf, utan tanke på den verkan, som individernas handlingssätt utöfvar på det allmänna lifvet.

En flicka, som har ett godt hem, der hon kan bo och lefva fritt, låter anställa sig som kassör i en större handelsaffär med en lön af 30 kr. pr månad, och hon tycker sig ha handlat rätt, ty hon förskaffar sig med sitt arbete en inkomst, som i viss mån gör henne oberoende. Men genom detta handlingssätt har hon skapat otaliga bekymmer och lidanden åt många familjer. Ty snart går den burgna fröken B. på samma sätt som fröken A.; efter kommer fröken C., fru E. o. s. v., alla arbetande för samma ringa aflöning.

Nu kommer en fattig familj och söker anställning för en dotter. »Ja, 30 pr månad; vi kunna få så många burgna kvinnor som helst att arbeta för det priset.» —

Hvad är att göra annat än gå in på vilkoret? Det blir ju en hjälp till hyran och maten. — Men kläderna då? »Ja, herre gud, man får försaka och slita, hädaneftersom hittills, fast flickorna äro vuxna och lärt något. Det är ändå lyckligt, att vi kunna gifva dem ett hem, så länge äfven vi orka arbeta; sedan vete herren, hur det skall gå med dem.»

Detta är armodets resignation, en uddergifvenhet utan utsigter, utan hopp, derför får den så ofta utseende af slöhet.

Men icke alla fattiga flickor hafva föräldrahem, många af dem måste helt och hållet försörja sig genom sitt arbete. Och hvilken lön bjuder man en sådan flicka för t. ex. 12 timmars dagligt arbete på kontor eller som kassör i handelsboden?

Jag framställde denna fråga på flera ställen i Stockholm och fick till svar 40 å 50 kronor i månaden.

Jag skall här ej påpeka det *omöjliga* uti att med en sådan inkomst bo och lefva ordentligt, lefva så, att icke helsa och lynne taga obotlig skada af brist, försakelse och bekymmer, ty den sidan af saken ligger i öppen dag för hvar och en, som *vill* se den, utan jag vill blott framhålla det faktum, att genom ett dylikt system blir det lättast för burgna kvinnor att få arbete, svårt för de fattigaste, allra svårast för mannen, som betingar sig dubbelt så stor aflöning som sina kvinliga kamrater.

Samma dåliga system gör sig gällande inom fattigvård, sjukvård och andra områden, der kvinnan vanligen har långt mera ansvar än den manlige kamraten: »Kamreren», »direktören», får 4000 kr. då »föreståndarinnan» får 400, om hon ens får det.

På samma sätt är det inom de handverk, der kvinnor användas.

Jag talade nyligen med en enka, som i en stor stad sökte få sin son anställd hos någon bokbindare. Hon fick öfver allt samma svar: »Vi använda icke pojkar; flickor äro mycket billigare samt dessutom mera ordentliga och läraktiga.»

De *bästa* arbetarne äro sålunda de, som *aflönas minst!* Detta är värre än en orättvisa, det är ett radikalt sätt att öka de arbetande medborgarnes fattigdom och att än ytterligare försvåra lösningen af den invecklade arbetarefrågan.

Eller tror man, att kvinnan med sitt nu vakna, starka kraf på arbete skall — med en sådan behandling — förblifva blott en tyst åskådarinna af den väldiga arbetarerörelsen? Nej, med hvarje kvinna, som genom usel aflöning för ett redligt arbete, förgås i nöd, last eller brott, svälter den hotande samhällsomstörtande floden. Och ryckes äfven kvinnan med in i den socialistiska rörelsen, då torde hon ej stanna i sista ledet bakom den röda fanan, ty hon har mångdubbla oförrätter att hämnas.

Andligt och kroppsligt ruinerade män kunna vara en ganska tung börda för samhället; men kvinnor i samma olyckliga belägenhet är en sjufallt svårare.

Genom att systematiskt utarma den arbetande kvinnan motarbetas i hög grad sedlighetssträfvan det liksom också hela framåtskridandet, hvilket ju måste understödjas af ett förnuftigt regleradt förhållande emellan arbete och kapital.

Kvinnan har i högre mening *ej rättighet* att låta nedsätta sitt arbete under mannens, bland annat därför, att sådant närer och föder en del gamla fördomar och nya skefva åsigtter. När en förmögen kvinna arbetar för en spottstyfver, tillstodjer hon dermed arbetsgifvaren att blanda sig i och döma sina arbetares enskilda, ekonomiska förhållanden samt ställa arbetstaxan derefter, då han i sjelfva verket endast skall rätta den efter produkten af deras arbete. Om en arbeterska är rik eiler fattig, får ej inverka på arbetsgifvarens taxa, den måste vara lika för alla; hvad han vill göra derutöfver för den enskilde arbetaren, hör till välörenhetens område och får ej förblandas med sjelfva aflöningssaken.

Summan af alla de omständigheter, ur hvilka olikheterna i arbetslönerna inom de skilda yrkena uppstå, låter sammanfatta sig i uttrycken »anbud och efterfrågan», så lyder en nationalekonomisk regel; men ännu har dock ingen lyckats hitta på en »naturlag», som befäller, att kvinnan skall, under alla förhållanden, blott uppbära half aflöning mot mannen för samma slags arbete.

Låtom oss därför noga akta oss för att »konkurrera med mannen» på ett sådant sätt, ty på samma gång som detta bidrager till att öka fattigdomen, väcker det en förbittring hos den arbetande mannen mot »kvinnofrågan», som kan verka hämmande på dess lugna utveckling och tillika rent af *tvinga* fattiga arbeterskor att taga aktiv del i strejker och socialistiska rörelser.

Denna förbittring har redan gifvit sig luft på olika områden, och en af våra ryktbaraste förf. har formulerat den i det bekanta uttrycket om så och så många tusen lössläpta, hungriga kulturkvinnors kamp mot en lika stor här hungrige män. Det är därför af nöden, att kvinnan, utan alla demonstrationer mot samhället, arbetar med samlade krafter på det allmännas väl, på samma gång som hon arbetar för att sjelf uppnå samma menskliga

och medborgerliga rättigheter som mannen.

Detta är för mig kvinnofrågans egentliga mål, och för att uppnå detta kan man nog arbeta utan att tröttna, äfven om frågan för den ytlige betraktaren, redan synes vara »utsliten» eller »oförbrännelig».

Eva Wigström (Ave).

Helsingborg 1 juli 1886.

Til "det unge Norden"!

(Digt af *P. A. Knag-Aursnes.*)

Unge Norden, grublende du sidder
nu på Skrenten af »de høje Fjelde»,
du, som optil lyse Højjeldsvidder
Folket skulde løfte ved dets Vælde!

Hvorfor lar du Folket uden Fører,
hvorfor gå med luvslidt Munkekappe,
når du ej til Munkeslægten hører? —
Kristne selv sin Kristendom bør lappe!

Synes Fremskridtsflokken dig for liden
til at føre Kampen frem til Sejer,
til at vise Dybet mellem Tro og Viden,
Tvilere du på Kraften, som du ejer?

Bort med Kутten, løft til Strid dit Banner,
lod dem fylke sig, som fylkes ville!
Thi til Kamp mod salvede Tyranner
Tusinder sig i Geled vil stille!

— — Så kan Præsten fra sit Altar lyse
dig i Ban, så længe som han lyster —
du ser Tankefrihedshære hjelmklædt lyse
under Vardeblus på dine Kyster!

Om folkhögskolan.

Af *C. O. Arcadius.*

Bland de många stridsämnen, som i våra dagar äro uppe, intaga skolfrågorna ett framstående rum; och det helt naturligt, enär de ideella sträfvandena till största delen måste syfta på framtiden,

hvilken representant ungdomen är. Alt eftersom förhoppningarna och önskningsarna rörande framtiden peka åt olika håll, skifta åsigtorna rörande såväl mål som medel för ungdomens uppfostran. Somliga mena, att skolväsendet måste allt från början ordnas olika för olika folkklasser (och kön), andra tro, att den grundval för bildning, som skall läggas under den yngre åldern, måste vara gemensam för hela folket, under det att skiljaktigheterna inträda först senare, då utbildningen för speciella lefnadskall börjar. Några skolmän anse den formella bildningen, tanketukten, utvecklingen af förmågan att snabbt och redigt uppfatta företeelserna och med lätthet gifva uttryck för uppfattningen af dem, vara det väsendtliga, andra tycka endast det vara värdt att meddela åt ungdomen, som har omedelbart gagn t. ex. katekes (!) för det eviga lifvet, slöjd för det timliga.

Ofverdrifterna såväl åt det ena som andra hållet bortskäras dock allt mer, ju mer det vetenskapliga studiet af pedagogiken går framåt, och det nära sammanhanget mellan denna vetenskap och psykologien genomskådas. Man är väl sålunda numera tämligen ense om, att barnomens kunskapsbehof är ett annat än ungdomens, att ett läroämnes värde beror af dess innehåll och icke af dess formella beskaffenhet allenast, samt att känslorna i högre grad än kunskaperna bestämma en människas karaktär.

Skola åter åsigtorna omsättas i handling genom inrättande af motsvarande läroanstalter, så synes det skola draga ut i oändlighet, förnämligast emedan vi europeer alltid skola lita till den trögt arbetande »statsmaskinen», då någon förbättring skall genomföras, samt emedan vi svenskar naturligtvis först måste se, huru tyskarne bära sig åt, innan vi våga gripa oss an med någon förändring i skolväsendet.

Vi ega dock sedan nära 20 år tillbaka i vårt land genom enskildt initiativ tillkomna läroinrättningar, som i mångt och mycket skulle förtjäna att mera än hitills uppmärksammas, isynnerhet med hänsyn till principerna, af dem, som arbeta för förbättringar i uppfostringsväsendet. Öfverskriften på denna uppsats angifver, att jag menar de s. k. folkhögskolorna.

Folkhögskolans betydelse i skolväsendets utveckling består däri, att den fattat och genomfört, att ungdomsskolan skall hafva en annan uppgift och en annan metod än barnskolan.

Uppgiften för skolan i allmänhet är att vara en förberedelse för lifvet. Den skall sätta ungdomen i stånd att träda ut i sitt lifskall i besittning af så stor del af de gångna släkternas samlade erfarenhetsskatt, att den kan upptaga och fortsätta sitt arbete utan de misstag och felsteg, som hindrat de föregående generationerna. Då nu förståndsupplysningen är en af de väsendtligaste delarne af denna af hela släktet arfda och alljämt ökade skatt, så har man sträfvat att förlägga densamma meddelande till barnåren, så vidt den stått i sammanhang med det gemensamma behovet för alla eller en hel klass, under det att man åt ungdomsåldern sparat den upplysning, som fordras för ett särskildt yrke eller lefnadskall. Därvid har man emellertid icke besinnat, att en sådan kunskapsmeddelelse, som i större mån lägger an på omdömet och slutledningsförmågan icke passar för barnet, emedan det, så att säga, abstrakta förståndet ännu icke hos detsamma är utveckladt, och i följd däraf har en död minnesläsning eller formalistisk färdighetsöfning blifvit det vanliga i flertalet af våra skolor.

Barnaåldern bör erhålla hvad den behöfver och hvad den kan smälta: tillfredsställande af verksamhetsbegäret, iakttagelselusten och inbillningskraften, öfning af minnet och det konkreta förståndet på sådana uppgifter, som det mäktar fatta. Därefter kommer en mellantid, öfvergångsperioden mellan barn och yngling eller jungfru, de s. k. slyngel- och slynåren. Begären vakna då upp och gifva upphof till drömmier och en fantasiverksamhet, som kräfver motvigt i ett allvarligt kroppsligt arbete, om icke utvecklingen skall taga en osund riktning. Skolgången och skolläsningen borde under denna period inställas eller åtminstone högst betydligt inskränkas för att lemna rum åt hemmens allvarliga och kärleksfulla omvårdnad. Så följer ungdomsåldern, 18—20-års-åldern. Själens och kroppens krafter jäsa då upp i sin fullhet och högsta skönhet, förståndet når en högre utveckling, och känslolifvet kommer till medvetenhet. Då är den rätta tiden inne för en förståndsupplysning, som kan öppna utsigten öfver naturen och människolifvet, och för en väckelse, ledning och näring af de högre känslorna, som kan lemna material för en verklig karaktärsutveckling.

Ungdomsskolan har således helt andra förutsättningar och uppgifter och i följd däraf äfven en annan metod än barnskolan. Detta är icke tillräckligt iakttaget i vårt hittillsvarande skolväsen, och af den rådande sammanblandningen har följden blifvit, att skolan hvarken passar för barnen eller ynglingarne. Barnen frestas med uppgifter, som ligga öfver deras förståndskrafter, och därför äro ynglingarne öfveranstängde, sakna energi och intresse. Genom förståndsdressyren i förväg hemmastadde i formlernas värld, blifva de i saknad af den glädje och äggelse, som förståndsupplysningen skulie beredt dem genom att införa dem i tankens värld. Ynglingarne måste i följd däraf behandlas på samma sätt som barnen, och därför brista de i själfständighet, förmåga af arbete på egen hand och mognad.

Den ungdomsskola, som den s. k. bildade klassen saknar, har allmogen, åtminstone någon del af densamma, erhållit i folkhögskolan. Bondbarnen genomgå folkskolan och få där lära sin katekes samt att läsa, skriva och räkna. I folkskolorna på landet drifves visserligen mycket ofog, särskildt med minnesläsning, som gör religionen till ett munvader och borttager tiden för nödvändiga kunskapers och färdigheters inhemtande, men där medhinnas dock i allmänhet icke den katekes- och grammatikdressyr, som gör stadsbarnen till riktiga underdjur. Sedan skolgången och konfirmationsläsningen vid 14—15 års ålder slutat, vidtager för allmogens barn en period af strängt kroppsarbete, under hvilken manbarhetsutvecklingen försiggår. Då denna skett, då 18—20 års åldern uppnåtts, då tanke- och känslolifvet står i sin blomning, erbjuder folkhögskolan de unge tillfälle att njuta någon tids ro från äflan och näringsomsorger, under hvilken tid jäsningsen i sinnet kan hinna lägga sig och förståndet erhålla den upplysning, för hvilken det nu är moget, upplysningen om sammanhanget, lagenligheten, helheten i

naturen och människolifvet. Ynglingen kan under ett å två vinterhalfår och ungdomen under 3—6 sommarmånader samla intrycken från sitt föregående lif, lära sig att något tänka öfver lifvet och förbereda sig för arbetet i samhällets vidare kretsar.

Det är dock icke blott förståndsupplysning utan äfven och företrädesvis väckelse af de högre känslorna, som i folkhögskolan afses. Medgifves det, att en människas karaktär i väsendtligaste mån beror på beskaffenheten af hennes känslor, och skall skolan vara uppfostrande, ej blott undervisande, så kan hon icke undandraga sig plikten att inverka på känslorna. Men det skall ske i rätt tid och icke i förtid, om icke känslöstämningen skall blifva konstlad — sentimentalitet i st. f. entusiasm. Det förhåller sig med känslorna liksom med förståndet, att de till anlaget förefinnas hos barnet och att de med konst kunna bringas till brådmognad. Men lika litet som en under onaturliga förhållanden till blomning drifven växt gifver någon användbar frukt, lika litet gifver sentimentaliteten impuls till välsignelsebringande handling. När hela själslifvet når sin mognad, då utvecklas äfven känslolifvet; men blott dess lägre, sinliga, egoistiska del har kraft att af sig själf framväxa, dess högre del måste erfara en väckelse för att de altruistiska eller sympatetiska känslorna skola framkallas.

Barnaålderns uppfostran skall gifva goda vanor, stödjepelare för karaktärens utveckling; ungdomsålderns väckelse skall framkalla hänförelsen för en idé, medkänslan för de lidande, modet att offra och försaka och kraften att hoppas på det godas seger äfven i nederlagets mörkaste timmar.

Folkhögskolan vill således vara en ungdomsskola, som gifver ungdomen hvad den behöfver och hvad den förmår tillägna sig, upplysning och väckelse. Hvilka medel begagnar nu denna skola för dessa ändamål, och hur går den i land med sin uppgift?

De ämnen, som förekomma på folkhögskolan, äro dels de, som begagnas till förståndets utveckling och till meddelande af en upplysning för lifvet: historia, samhällskunskap, nationalekonomi, jordbeskrifning, natur- och helsolära; dels

de, som tjäna till väckelse för hjärtelaget: historia, mytologi, poesi, sång; dels slutligen de praktiska ämnena, som företrädesvis afse den blifvande yrkesmannen, husfadern och husmodern: rättskrifning och uppsatsskrifning, bokföring, räkning, ritning, geometri, fältmätning, jordbrukslära (för män), handaslöjd (för kvinnor) m. m. Mångfalden af dessa ämnen förefaller stor och alltför stor, då man ihågkommer den korta tid (6 månader för män, 3 för kvinnor), för hvilken en hel lärokurs är beräknad. Men härvid måste man besinna först och främst, att ämnena synas flere än de äro, emedan de till stor del ingå i och på naturligt sätt kunna följa efter hvarandra, vidare att någon kurs- eller lexläsning icke förekommer, och att man lägger an på förståndet ej på minnet, samt slutligen att den unge mannens eller den unga kvinnans erfarenhet och mognad är stor nog att tillferdsställa icke obetydliga anspråk.

Metoden är olika för de olika ämnena. I de ämnena, som jag kallat de praktiska, är lärjungen själf verksam, arbetar sig framåt efter lärarens anvisning och under hans ledning. (Härifrån undantages dock jordbruksläran, hvilken såsom tillämpad naturvetenskap meddelas på samma sätt som denna.) I de förståndsupplysande ämnena hållas föredrag af läraren, omväxlande med samtal mellan lärare och lärjungar öfver det, som genomgås eller redan är genomgånet. Det väckande elementet i folkhögskolan inlägges i lärarnes föredrag, i uppläsningen af det bästa, vårt folks och vår stams skalder och författare gifvit oss, samt i sången, som lifvande och stämmingsfull omväxlar med arbetet. Läraren eger en stor fördel framför de fleste andre lärare däri, att han slipper arbeta för något annat mål än skolans eget, enär examina och betyg icke förekomma.

Lärotimmarne äro i vanliga fall åtta till antalet hvarje dag, men föredrag, själfarbete och rastestunder omväxla regelbundet med hvarandra, så att någon öfveranstängning ej kan komma i fråga. Lärarnes antal är minst två. Den ene har historien och modersmålet till hufvudämnen, den andre undervisar i naturvetenskap och de flesta praktiska ämnena. Lärarnes inverkan på lärjungarne är icke

inskränkt till vissa lärotimmar, enär de senare vistas nära nog hela dagen i skolorn samt lärare och lärjungar söka så långt som möjligt lefva tillsammans ett familjelif. I Danmark och Norge är det regel, men förekommer mera sällan i Sverige, att alla lärjungarne bo på skolan och spisa tillsammans med lärarne och deras familjer.

En redogörelse för folkhögskolornas utveckling i de nordiska landen torde kunna gifva någon föreställning om resultatet af deras verksamhet.

Stöten till dessa skolors upprättande kom från N. T. S. Grundtvig i Danmark. Hans yrkande på en för alla medborgare gemensam, fosterländsk bildning på och genom modersmålet mynnade ut i planen om ett »folkligt universitet», hvilket han först tänkte sig gemensamt för hela Norden och förlagdt till Göteborg. Sedermera inskränktes Grundtvig planen till Danmark och lyckades vinna konung Kristian VIII:s bifall till upprättandet af en med statsmedel underhållen, för detta land afsedd högskola i Sorö. Hvarken den ena eller den andra af dessa planer har kommit till utförande. I stället tog Grundtvigs idé form i ett flertal af fria folkhögskolor, som upprättades och egdes af enskilde män. Den första skolan af detta slag upprättades af professorn i Kiel, Kristian Flor, i Rödning i Nordslesvig 1844 och följdes snart af flere öfveralt i Danmark. Det var dock egentligen först efter det olyckliga krigets slut 1864, som behofvet af en folklig pånyttfödelse framkallade folkhögskolor i större antal. För närvarande äro de öfver 70 till antalet, och i dem mottaga årligen omkring 3,000 män och 1,500 kvinnor en påverkan, om hvilkens djupt gående beskaffenhet vänner och motståndare äro ense. Vid somliga skolor är elevantalet mycket stort. Vallekilde högskola på Själland är den största med 3—400 elever årligen. Vid skolan i Askov, som upprättades 1865 nära invid den nya riksgränsen i Jylland, är tillfälle beredt åt personer, som förut genomgått en vanlig folkhögskolekurs, att fortsätta och utvidga sina studier i olika riktningar. I förbindelse med detta »folkliga universitet» kunna nämnas sådane män som föreståndaren, den bekante skriftställaren och

talaren Ludvig Schröder samt den äfven utom Danmark välkände matematikern och fysikern Paul la Cour.

De flesta af de danska folkhögskolorna ledas af män, som tillhöra den grundtvigianska riktningen. Den fasta tro på kristendomen såsom lif, ej blott lära, som utmärker grundtvigianerna och som gör, att de tro på en mänsklig och folklig pånyttfödelse likaväl som på en religiös, gifver deras skolverksamhet en särskild karaktär. Det är väckelse mera än kunskapsmeddelande, som afses: »väckelse af alla de höga anlag och krafter, som slumra hos hvarje människa, emedan hon är skapad efter Guds beöat och därför utrustad med långt rikare och större krafter än dem, med hvilka vi slå oss fram till lekamlig bärgning.» Likväl hafva de danska folkhögskolorna i en senare tid allt mera sökt meddela fasta kunskaper utan att därmed upphöra med sin väckande verksamhet. Det motstånd, hvarmed folkhögskolorna i Danmark mötts från högerns sida, härflyter hufvudsakligen från antagandet, att de skulle vara partiskolor, tjänande till att utbreda vänsterpolitik. Fastän beskyllningen i det stora hela är orättvis och politisk agitation ej förekommit i skolan, är uppkomsten af en sådan föreställning lätt förklarlig af den naturliga omständigheten, att det varit endast den folkliga sidans vänner, som haft nog stark tro och kärlek till folket att vilja arbeta på en upplysning, helt och hållet hvilande på folklig grundval.

Från Danmark öfverflyttades folkhögskolan till Norge 1864 af några män, tillhörande den grundtvigianska riktningen. Skolan möttes här af mycket motstånd dels från pietismen, som räddes för alltvärldsligt vetande och mänskligt sträfvande, dels från presterskapet och ämbetsmännen, som fruktade utbredning af grundtvigianism och frisinnade tänkesätt. Folkhögskolan i Norge har på grundlag af det nyväckta intresset för fosterlandets ärorika forntid och nuvarande offentliga lif uppburits af ledarnes personliga begåfning nit och hänförelse. Skolornas antal är för närvarande 12. De mest framstående äro skolan på Vonheim i Gudbrandsdalen, som ledes af den bekante skriftställaren Kristoffer Bruun, och Sagatun vid Hamar, Norges äldsta folk.

högskola, i spetsen för hvilken ännu står en af dess grundläggare Ole Arvesen, samt Seljord i Telemarken, vid hvilken samundervisning för »gutter och jenter» på senare åren är införd, och utvidgad undervisning efter föredömet från Askov lemnas. Denna skola ledes af den äfven i Sverige kände politikern och folktalaren, stortingsmannen V. Ullman.

I Sverige grundades de första folkhögskolorna 1868. Det var behovet af utvidgade medborgerliga kunskaper, som efter de nya kommunallagarnes och den nya riksdagsordningens antagande föranledde behof af ett nytt slags läroanstalter för den jordbrukande befolkningen. Då man såg sig om efter förebilder, träffade man de danska folkhögskolorna och fann snart, huru förträffliga de till sin idé voro och huru väl de lämpade sig för det ändamål, som i Sverige företrädesvis afsågs. De första svenska folkhögskolorna upprättades genom af enskilde personer stiftade frivilliga föreningar och lyckades från början vinna understöd och sympati hos kommunerna, landstingen och staten. Numera är det stora flertalet af dessa skolor för sitt ekonomiska bestånd beroende af anslagen från landstingen och staten. Elevavgifterna spela icke på långt när den roll som vid de danska skolorna, emedan de äro jämförelsevis låga 30—50 kr. för en hel kurs.

De svenska skolorna uppbäras därför ej till den grad af föreståndarnes personligheter som grannlandens, hvilket förhållande medfört både sina fördelar och olägenheter. Då vårt mera praktiskt anlagda folk ej så lätt gripes af hänförelse för en idé, skulle troligen de fördomar och farhågor, som allt nytt röner, här blifvit omöjliga att öfvervinna och saken kväfts i sin födsel, om den från början anlagts på samma sätt som i Danmark och Norge. Icke håller funnos här samma förutsättningar, som af det nyvaknade nationella och politiska lifvet gäfvos där. Å andra sidan innebär våra skolors ställning den faran, att de kunna stelna i ett ensidigt kunskapsmeddelande utan att fästa tillbörlig hänsyn till skolans väckande och uppfostrande ändamål.

Det kan icke nekas, att några af de svenska folkhögskolorna icke tillräckligt uppmärksammat denna uppgift, men det

motstånd, som de rönt från vissa håll, och den beröring, hvori de alltjämt stått med hvarandra och med grannlandens skolor af samma slag, har alltmer för de svenske folkhögskoleläraryne klargjort både mål och medel.

För närvarande finnas i Sverige 25 folkhögskolor, af hvilka 14 äro afsedda blott för män, och 11 utom vinterkursen för män hafva en sommarkurs för kvinnor. Den manliga lärokursen genomgås på ungefär 6 månader, men man ser med tillfredsställelse, att lärjungarne genomgå två kurser. Vid 7 skolor är tillfälle beredt för de återvändande eleverna att erhålla utvidgad undervisning, särskildt i jordbrukslära. Den kvinnliga lärokursen genomgås på 3 månader. Det årliga elevantalet vid alla skolorna är 6—700.

Om de män och kvinnor, som genomgått folkhögskolan, kan man i allmänhet säga, att de vunnit ett ökad intresse och en ökad duglighet såväl för sitt lefnadskall som för sina medborgerliga och mänskliga plikter och att de erhållit en grundval, på hvilken de kunna bygga en sann lifsutveckling till fromma för sig själfva och till gagn för fäderneslandet.

Om de svenska folkhögskolorna fortsätta att arbeta sig fram i den riktning, som från början för dem angifvits, och i hvilken de i allmänhet hittills fortgått, finnas alla skäl att hoppas, att deras insats i den svenska folkbildningens utveckling skall blifva fruktbarande och att de kunna komma att utöfva inverkan i en sund riktning äfven på andra skolor. Det är deras betydelse i detta hänseende, som jag med denna ofullständiga uppsats velat påpeka.

Den som önskar ytterligare upplysningar i frågan, hänvisas till norrmannen Kristoffer Bruuns bok »Folkelige Grundtanker» (2 uppl. Kristiania 1878, pris 2 kr.) samt till svenske folkhögskoleföreståndarens, d:r L. Holmströms, i Nordisk tidskrift 1886 intagna skrift »Om den nordiska folkhögskolan, dess uppkomst, idé och verksamhet»

I solnedgången.

Af

E l n a.

»Ja, Alice, vi äro som två stackars ving-skjutna foglar; nu bär det oss icke längre, det, som bar oss förr Längtar du icke också att få fast mark under fötterna, att få klarhet öfver allt detta? Inser du icke, att det måste sägas — vi ha ju tänkt det länge nog? Våra känslor hafva förlorat *bouqueten*. Det är borta allt det luftigt fina och daggfriska, som var deras innersta lif, och det, som tiden lemnat kvar åt oss, det är icke godt nog åt dig, det är icke godt nog åt mig. . . . Ack, gråter du? Barn, du får icke gråta. . . . Alice, Alice, vi kunna ju icke hjälpa, att det har blifvit så gammalt alltsammans år efter år. Du märkte det kanske icke, för du var den rikaste, men jag såg, hur det vissnade inom oss, medan vi talade om, hur friskt och hur ungt och hur evigt det var. — — Hade jag kunnat göra dig till min hustru, hade det varit så helt annorlunda, men denna långa förlofnings »lycka» har dödadt allting för oss. Vi ha begåft det under ett berg af ord, det, som knappt tål trycket af en tanke. Allt det förklingande, förflyktigande, som lefver sitt omedvetenhetslif i själens lönligaste djup — tonen i en stämning, vibrationen i en känsla — allt detta lockade vi fram ur tystnaden för att kläda det i parad och kunna säga: »se här, tag det, tag mig.» Ja, orden togos och orden gäfvos, till dess de voro så förslitna i *trivialitet*, att de icke kunde bära innehållet: det luftigt fina och daggfriska, som är känslornas innersta lif.

Här är det inte Amor, som öfverger Psyke; det är Psyke, som öfverger Amor, Alice. —»

Och han fortfor att tala i ord, som togo doft och klang af allt, som kan dofta och förtona i en sommarkväll, och färg af denna himmel som lyste i hilarosa och mild orange längst bort, der solen gick ned.

De kommo genom fältet, der rågen grönskade.

Han hörde, hur hennes kjol strök mot säden med ett susande ljud, som hon gick der, böjlig och fin som ett strå, med sitt högblonda lilla flickhufvud sänkt mot halsen likt ett tungt, gyllene ax.

Ibland såg han linierna af hennes hvita profil, af hennes darrande mun, och han anade den lidande blicken i ett par fuktiga, halfslutna ögon, skiftande djupa i färgen som de mörka penséerna vid hennes bröst.

Hon blef blekare och blekare, under det han talade, och under det hon lyssnade till sina egna tankar — hur de stego och sjönko i hennes själ, och hur de brusto, doft och entonigt, som böljor brista mot stranden.

Hon såg icke, hur solnedgångens svaga glöd färgade granskogens stammar blekröda, eller hur den kastade ett rodnande sken öfver gråbruna åkrar i träde — men när de hunnit ut på landsvägen, stod hon plötsligt stilla framför de båda ensamma björkarna, som lågo fällda på ängen och sträckte sina långa, lysande stammar öfver den spirande grönskan, svepta som i ett sorgflor af fina, nakna grenar.

Och hennes ögon fylles af skälfvande, varma tårar, som glänste i hennes ögonhår och runno utför den tunna, fina kinden. . . en efter en. . .

»Vi måste lösa de band, som icke längre ha kraft att binda; det är en barmhertighetsgerning mot oss båda, ty du är ju trött på vår förlofnings liksom jag. Och ändå — när det nu är sagdt, Alice, käns tomheten tusen gånger mera tryckande än förr.»

»Nej! Som du nyss sade: det är tryggt att känna fotfäste på jorden. Jag har lidit allt för mycket af att marken gled undan mina fötter. . . Du anar icke — ingen anar — hvad jag har lidit. . . Du tror, att jag icke visste, hur dina känslor mattades dag för dag. Jag visste det, som om jag känt det med *dina* nerver, med *din* egen ömtåliga uppfattning, som gått i ord och i stämning ifrån dig till mig.

Tyngst af allt var det dock, att jag icke kunde göra det nytt igen, så nytt som det en gång var.»

«Nej,» sade han, »det *har* lefvat. . . Af jord — till jord. . .»

De hade icke mer att säga. Tysta nådde de hennes hem.

Hon stod med armen öfver trädgårdsgrinden: »Vill du gå in?» frågade hon tvekan.

»Nej, tack, icke nu i kväll.»

Hon gaf honom handen, men han gick icke, och hon stod orörlig och såg in i trädgården.

Så föll hon tungt mot grinden med hufvudet i sina armar och grät — och grät — som man gråter ut en stor sorg.

»Licy» — han strök mildt öfver hennes hår — »gråt icke, gråt icke så!»

Hon höjde sitt hufvud: »Det var här jag väntade dig», sade hon, »månad efter månad, dag efter dag. Jag ville se dig komma der på landsvägen, och för hvar dag som gick, tänkte jag: i morgon... Denna tanke marterade mig med den vildaste längtan efter att höra dig tala, fast jag visste, att du skulle säga — hvad du sagt mig i kväll. — — Der brukade jag läsa dina bref, som du skref så sällan och af vana. Jag visste, att jag skulle hungra och frysa, när jag läste dem, och ändå — fick jag feber bara jag såg postbudet — kunde jag gråta af glädje, när jag såg... din stil.» Hon tystnade, brännande röd.

»Min stackars Alice, har jag varit så hård emot dig?»

»Du har varit sann, och det är det bästa. Låt mig nu gå!»

Hon öppnade grinden och gick uppåt alléen med något stolt och viljefast i gången, och dock var det, som om hennes hjerta förblödde, och som om hon långsamt hörde upp att leva.

Han följde henne med sin blick.

Så själfmedvetet behagfullt hon uppbar sin fina gestalt! Den unga kvinna, som nu vek om syrenlusthuset, var icke Alice från i år och från i fjor; det hade kommit någonting nytt öfver henne — något gåfullt frammande, som lockade.

Och han gick efter henne, förbi syrenbersån, hvares svala doft flöt ut i sommarluften.

»Det är något, jag ville säga dig ännu,» började han, lågt och osäkert. »Jag ville så gerna tacka dig för — för... O Alice, Alice, att lyckan skall vara så kort!...»

Hon lade händerna öfver sina ögon och skakade sitt hufvud, som om hon var trött på ord, och som om de smärtade henne.

»Och så bitter att minnas,» fortfor han med blidt klagande stämma.

Hon lät armarna sjunka; handleden värkte af mattighet, och hennes ansigte var stelt, förtvifadt. Svaret kunde hon icke.

De hade kommit fram till villan.

Hur nobel — hur blek och nobel var hon icke, Alice, som hon stod der med slutna ögon, lutad mot verandans spalier. Lätt, lik-

som oljig af kaprifolieblommors förnäma arom, vaggade luften öfver detta trötta hufvud.

»Säg, ångrar du» — hans röst tiggde om svar — »ångrar du, att du gifvit mig alla dessa år af ditt lif?»

»Nej — vi ha ju varit unga tillsammans.» Hon såg upp, och det var, som om hon smekte någonting med sin blick — »Hur unga ha vi icke varit!»

»Huru unga» — han grep med darrande fingrar omkring hennes handled — »hur unga — äro vi icke ännu, Alice.»

Hon ville rycka sig lös: »Plåga mig icke. Lek icke med mig! Hvarför kan du icke gå?»

Han tvang henne intill sig: »Derför att vi höra tillsammans trots allt — höra tillsammans nu och alltid.»

»Det menar du icke. Du tror icke på, hvad du säger: »Hvarför kan du icke gå?»

Han släppte tigande hennes händer, men stod kvar.

De sågo länge på hvarandra.

»Förstår du mig?» sade hon sagta. »Förstår du, att jag vill, det skall vara slut? Hur länge tror du, att stämningen skulle burit... när Psyke öfvergifvit Amor, och när känslorna förlorat sin doft?»

»Kyss mig,» bad han brutet, »så skall jag lämna dig.»

Hennes läppar dröjde skyggt öfver de brinnande, bruna ögonen i detta vemodiga ansigte, som hon hållit kärare än sin ungdom, än sitt lif.

Och hon såg honom gå.

Med båda sina händer pressade emot sitt hjerta, som ropade honom tillbaka, såg hon honom gå, böjd, allena — mörk mot sommarkvällens ljusa dager, som lyste entonigt blekblå, utan färgbrytning, ty nu hade solen gått ned.

Hennes ögon fylldes af skälfvande, varma tårar; för hon tänkte på ett par ensamma björkar, som lågo fälda på den gröna ängen, med de hvita unga stammarna svepta som i ett sorgflor af fina, nakna grenar.

Literatur.

Under kampen för bröd.

Skizzer af *Johan Lindström (Saxon)*

Alb. Bonniers förlag. Stockholm.

I *Johan Lindström (Saxon)* — författare till skizzsamlingen »*Under kampen för bröd*» — ha vi ännu en representant för detta nyaste slag af novelldiktning, som jag påpekade, när det var fråga om Gottfrid Petersons samling. Saxon tyckes vara mera färdig med sina åsichter än den talangfulle författaren till »*Små smulor*.» Man ger honom också mera obetingadt rätt.

Hans lilla bok — liksom numera många andra — vill belysa samhället. Han har samlat en hel mängd typer, uppsnappat yttranden från skilda håll från presten, doktorn, lilla fröken, studenten, gesällen. Och så kastar han fram alltihop, sofradt och ordnadt, ett par ord om hvar sak, ett hastigt hopskizzeradt profilporträtt, en historia berättad på en sida. Inte tecken till någon »gjord» förveckling. Lifvet bjuder sällan på romaner, det unga författareslägtet föraktar dem. Det har också allt för brådtom för att sätta sig ned och rufva öfver en karaktär och dess utveckling eller öfver en komplicerad historia med intrig och spänning. Flertalet författare — unga i synnerhet — skrifver under kampen för brödet, kan således ej offra mycken tid för »äran» utan måste egna sin dag åt det som ger bröd. Våra unga författare äro snart tidningsmän allesamman. Om de vinna derpå eller förlora, torde vara ovisst: det går an, när man som Saxon finner publicistens yrke ej blott mest mångsidigt utan äfven mest bildande af alla yrken. En sådan åsigt ger styrka.

När då lifvet tränger sig in på den unga sjudande viljan, och man omotståndligt tviugas att skriva något alldeles för sin egen del, ja, då blir det korta småbitar, skarpa profiler, raskt framkastade åsichter, skizzer, som gifva intryck af att vara nedskrifna på en ledig stund, men ock att samla i sig hvad författaren länge gått och tänkt öfver.

Vi ha förut i vår literatur mer än en sådan samling. I allmänhet ha de blifvit lemnade ganska obeaktade, eller har man helt legert förklarar, att dylika skizzboksblad ej

höra offentligheten till, då deras författare har det svåra felet att ej heta Turgénjew och ej ha skrifvit Senilia.

Författarne tyckas emellertid ej låta skrämma sig. När de ej hinna eller kunna eller bry sig om att skriva ihop digra romaner om kärlek och annan lek, så skriva de helt rakt på sak om sina intryck och sin lefnads erfarenhet. Denna må vara rik eller torftig, glad eller ha det stora felet att sakna hvarje ansats till humor, är den blott *äkta*, så ha vi ingen rätt att förebrå författaren, att han ej låtit sina anteckningar stanna i skrifbordslådan.

Saxon rullar således upp sin följd af bilder. Man behöfver endast läsa den första för att få förf:s framställningssätt klart för sig. Hjerten: en lärpojke. Scenen: skomakarverkstad. Bipersoner: mästaren och gesällerna. Handlingen: Kalle skickas efter bränvin, tvingas dertill mot sin vilja, får smak för varan, ljuger för sin gamla moder, när han supit upp sina pengar, lemnar sin mästare efter en häftig scen, hvarunder han skyllt hela sin olycka på mästarens dåliga inflytande — »att jag blifvit en fyllbullt, det är er skuld» — och slutar med att frysa i hjäl i en snödrifva.

Det är iute ofta historien omfattar en så lång tid som i »*Dömd*». Oftast presenteras tör oss en typ och visas, hvilken ställning han står uti. Författaren är ute och reser, träffar på en gammal kamrat, nu folkskollärare, fastemidd vid sitt yrke, som han afskyr, därför att han ej sjelf tror på hvad han lär, gift och med flera barn — och 800 kronor i lön. Ett annat exempel: jernvägsmanen Granat gifter sig med en firad kokett, som ingenting duger till, det går illa, han blir supig och familjen ruinerad.

Eller är det ett litet meningsutbyte, vi få vara med om. Först det mest intima, der en herre som heter Johan lär en upproriskt sinnad vän resignationens konst, utvecklingens väg, »från förhoppningarnas, genom missmodets till intresselöshetens stadium.»

Längre fram presenteras ännu en af de många, »som gå under i kampen för bröd och tankar.» Här är det Axel, som söker sin utkomst genom ett godt gifte, efter att ha sett sin »lycka» gå sig ur händerna tre gånger. Han begär nu mera endast att få vegetera fram sin tillvaro i lugn utan att oras af några intressen, som kunna komma besvär åstad.

Men dessa båda typer äro undantag i författarens galleri. Hvad han är, inte är han intresselös, tvärtom i bland allt för våldsam i att kasta fram sina idéer. Men då det är värma och hjerta i åsigterna, så må vi väl tåla att de komma litet burdus, att de inte alltid hinna torka sig om fötterna, innan de stiga in och gå oss in på lifvet.

Mot statskyrkan och hvad till den hörer, är författaren hätsk. »Stenar i stället för bröd» heter skizzen om gudstjensten i stadens kyrka. Det är inte någon tam bit, dess innehåll motsvarar dess titel. En annan skizz heter »Lycka». Der är det lektorns fru, som ser sig bedragen på hvad hon trott och tillbedt, och som till sist finner frid och lycka och ro hos läsarne i bönehuset.

Historien om folkpredikanten, som småningom halkar in i öfverklassen, torde ej vara osann.

Saxons bok synes mig allt igenom vara ett rop på frihet, frihet för individualiteten att utveckla sig, för kraften att få verka. Han är långt ifrån ensam i detta sträfande, som ju är betecknande för samtidens hela literatur, han är en ropandes röst, skarp och hård, men ej saknande veka tonfall. Han är en af dem, som vilja egna sig åt de djupa ledens sak, som tror på sitt värf och vill gagna. Först när de materiella intressena blifvit tillgodosedda, kan den stora massan af folket tänka på att höja sig i andligt afseende. Låt oss således gå ett steg i sender och först sträfva till att låta alla lefva och all kraft få utvecklas i största möjliga grad! Det är som sagdt många arbetare på detta område. Glädjande, helt visst. Ty någon frukt skall väl detta rastlösa och sträfsamma arbete bära.

Passepartout.

Brev til "Framåt".

Köbenhavn d. 3 aug. 1886.

Ved at læse om den store lock-out i Göteborg i farverfaget og derved at se, at der nu også i Sverige er bleven en socialistisk bevægelse, tænkte jeg, at det muligen kunde interessere »Framåts» læsere at høre, hvorledes danske kvinder stiller sig till arbejderspørgsmålet.

Her i København har nu alle arbejderne virket som et samlet parti i 14—15 år, og det er ikke lidet de har udrettet.

Man føler her tydelig, at arbejderne er et lag i samfundet, der ikke før har været oppe: thi der er store kræfter i dem. Der findes en tørst og modtagelighed for al sund oplysning, som altid hos dem, der ikke før har havt del i kulturlivet.

Som eksempel herpå kan anføres, at da studentsamfundet i vinter bød dem fri aftenundervisning, meldte der sig her i byen 3,000 arbejdere.

Deres blad, »Social-Demokraten», er et af de bedst redigerede blade her; det vidner om en intelligens og grundighed, som må forbause, da de fleste medarbejdere af bladet er tidligere arbejdere, til hvilke førere partiet selvfølgelig har mest tillid. Bladet tæller i øjeblikket 22,000 abonnenter, og man fortæller, at arbejderen heller vil undvære brødet end sit blad, da det giver ham det, der er bedre — visheden om hans menneskeret — og styrker hans tro og håb på at vinde sin borgerlige rettighed i lighed med det øvrige folk.

Kvinden er iblandt arbejderne som i de øvrige lag meget tilbage — dog har det vist sig nu i den første kvindelige strike et glædeligt varsel for, at måske netop med kvindesagen løses arbejderspørgsmålet bedst.

I anledning af striken (væverskernes) havde endel damer af »kvindelig fremskridtsforening» indbudt til et møde for at støtte de kvindelige strikende, da sagen jo berørte kvindesagen. Også vi arbejder for lige løn for kvinden som for manden for samme arbejde.

Det var et godt møde, thi forsamlings sympati var så ganske på arbejdernes side, ikke således, at det var fattige, der skulde have almisse, men søstre, der skulde støttes i deres berettigede krav.

Det blev af de indbydende damer særlig fremhævet den store uret imod arbejderen, at hans tid og kraft går til erhvervet, uden at der nogensinde levnes mennesket lejlighed til frivilligt arbejde og samliv i hjemmet. Allerede fra 14 års alderen skal arbejders børn skaffe sit erhverv, og for det må han eller hun

trälle 12—14 timer i dögnet. Hvor er så lejlighed til udvikling af personlighed og menneskeliv?

En af væverskerne gav derpå en fremstilling af deres stilling, vel med stærke udtryk, som den der er i nöd, men med en sanddru skildring af det slaveri, som slöver og tilsidst nedværdiger kvinden og lader hende falde i fristelse i sædelig forstand, fordi hun mangler både penge og evne til at skabe sig et hyggeligt hjem.

Det var især forsamlingens önske at tilvejebringe en tilfredsstillende overenskomst imellem arbejderne og arbejdsgivern, da arbejdslösheden allerede nu er stor i Köbenhavn. En af damerne gav derfor det forslag at henvende sig til to af vore mest fremragende nationalökonomer för at bede dem mægle mellem fabrikerne og væverskerne. Dette forslag vaudt bifald, og man henvendte sig derpå til vedkommende herrer, som med stor humanitet og med held påtog sig hvervet.

Denne strike bragte vel ikke arbejderne stor fordel i ökonomisk henseende i öjeblikket, men den bragte det som er langt bedre — en levende fölelse hos os kvinder, *at arbejdernes sag er vor sag* — at der er ikke den klöft imellem arbejderen og kulturkvinden, i det minste ikke her i Danmark, og forsamlingen skiltes med en alvorlig villie til at optage en varig arbejderhjelp både i råd og dåd.

Kunde det ikke tænkes, at den nordiske kvinde bliver den, der löser arbejderspörgsmålet?

Vore frihedselskende, brave, retslærde og nationalökonomiska mænd må finde råd för vore ydre kår, men vi kvinder, vi vil sætte vort liv ind på at hjælpe hjemmene frem til sædelig renhed, ömhed för de små og frem för alt en fast pålidelig udvikling af karakter og fagdygtighed, för kravet til erhverv læsses på de unges skuldre.

Samme kvindelige fremskridtsforening har i Juli nedsat et udvalg til at afgive betænkninger om mulig at få en forbedelseskole i stand för unge piger af arbejderens börn.

Johanne Meyer.

Ett uppöpp till Nordens kvinnor.

Det är den danske folketingpresidenten Bajers hustru, Mathilda Bajer f. Schlüter, hvilken, trofast delande sin mans intresse för fredssaken, tillsammans med en del landsmaninnor vill göra sig hörd bland Nordens kvinnor, och som vi här nedan med djupaste sympati lemna plats för.

Med glädje ha vi sett, att de franska kvinnornas ifrige förkämpe, Léon Richer, hufvudredaktör för den mycket spridda tidskriften »Le droit des femmes», i denna sin tidskrift gillande omtalar fru Bajer och hennes sträfvanden, hvilka sålunda möjligen äfven kunna väcka genklang hos och tjena som exempel för hans eget lands kvinnor.

Red:n.

Uppöpp.

Medan man i många andra land mer och mer samlar sig omkring fredstanken och på samma gång här hemma offerar så mycket på krigsöberedelser, måste det för fredsvännerna vara rätta tidpunkten till att kraftigt sluta sig tillsammans.

För ett så litet land som vårt är saken så mycket viktigare, som för oss ett krig med hvilken makt som helst utan tvifvel endast skall blifva ett onyttigt och förtvifadt mördande, ett förstörande af menniskolif utan något värdefullt resultat.

Historien visar deremot, att de små staterna Schweiz och Belgien ha kunnat hålla sig utanför krigets malström, sedan de — 1815 och 1831 — blifvit fridlysta i hela Europas välförstådda intresse. Men det måste för nordiska fredsvänner vara möjligt att öfvertyga Europa om, att en garanterad neutralisering af kustmakterna vid Östersjöns port i ännu högre grad är i hela Europas intresse och därför har ännu större sannolikhet för att kunna upprätthållas, om vi endast allvarligt verka därför. Låt oss då söka att upparbeta en stämning hos folken för uppnäendet af de nordiska landens neutralisering i likhet med Schweiz och Belgien i erkännande af att landen hvart för sig äro för små till att kunna försvara sig genom egen krigsmakt i händelse af ett krig med de stormakter som omgifva oss!

Äfven om vi kvinnor icke ha tillfälle att direkt verka för våra önskningsar, ha vi dock förmåga och — såsom utgörande ett flertal inom samhället — tillika en viss rätt till att protestera, när officiella lagbud stå i strid med vår upfattning. Vi uppfordra därför alla medborgarinnor, mödrar och uppöppstrarinnor, att med oss på alla sätt protestera mot kriget, mot den häfövernna lögnen, att det är rättvist, *oundvikligt* och naturligt. Vi göra det i mensklighetens, familjens, moralens och sanningens namn.

Kriget hämmar all utveckling och skadar framåtskridande, upplysning och handel, på samma gång som det föder råhet och osedlighet.

Låt oss påminna hvarandra om, att alla nationer äro medarbetare i den stora lifsgörning, som förer framåt mot fullkomligheten! Låt oss lära våra barn, att det är större ära att arbeta för fredens gerning än för krigets!

Hvarje fullyuxen kvinna, som i det väsentliga gillar ofvanstående, ombedes att insända sin adress till fru M. Bajer, född Schlüter, Köbenhavn N., i fall så behöfves med upplysning om huruvida namnet skall förtigas. Ansluta sig kvinnoföreningarna såsom sådana, önskas att omröstningens resultat meddelas.

För gåfvor till sakens ytterligare främjande redovisas offentligen. De tills vidare erforderliga utgifterna bestridas af »Dansk Fredsförening» (Köbenhavn N.)

Vänligt sinnade tidningar anmodas att för sakens skull välvilligt aftrycka ofvanstående. Tilläggas några anmärkningar af redaktionen, skall fru Bajer sätta värde på att få bladet med dessa sig tillsändt.

När och Fjärran.

Idrott. Vid redogörelsen i Göteborgs Handels- & Sjöfartstidning för Göteborgs Segelsällskaps kappsegling innev. sommar läses bland annat:

Ombord å »Gazellen» syntes en dam med ifver deltaga i manövrerna, en i hög grad glädjande företeelse, som, vi hoppas det, väl kan anses utgåra en början till våra damers aktiva intresse för denna nyttiga och nöjsamma idrott. I Köpenhamn förlidet år sköttes ett af de kappseglande fartygen utslutande af damer, och på Newyorks rivier segla stora skonare, som föras och manövreras af damer.

En kvinnlig medicine studerande, fröken Maria Folkesson, tjänstgör under innevarande brunnsejour som biträdande lasarettsläkare vid Medivi. Motala Tidn.

»Fäderneslandet» säger: Det första svenska barnmorskemötet med fru Hedén, Göteborg, som ordförande, rådslog om sina angelägenheter på ett sätt, som i sanning förtjenar allas aktning och erkännande. Mötet ville höja barnmorskeyrkets sociala anseende. Dertill fordrades bland annat större kunskapsprof, och att en af fruntimmer bestående pröfningsnämnd skulle utvälja barnmorske-elever. »Då männen anmäla kvinnor till barnmorskor, anmälas ofta de, som blifvit af dem kränkta».

Jo, jo, men. Om en »fru» Fredrika Åberg och många andra skulle skriva sina memoarer i fullkomlig öfverensstämmelse med verkliga förhållandet, skulle man nog få höra snygga saker.

Heder emellertid åt detta möte, som sålunda velat taga ett initiativ, behjertansvärt nog, till något bättre!

»Östgöten» säger: Barnmorskemötet hade icke plats för några herrar. Och det var skada, ty mängden man kunde haft godt af att få vara med på ett hörn, för att lära sig de i allmänhet öfver axeln sedda jordgummornas värde och deras yrkes höga betydelse. Af en mötesdeltagarinna ha vi erfarit, att hon och några andra rådgjorde om att få framlagd för mötet den satsen: att hvarje moder bör sjelf vara sina barns amma; detta både af moral- och helsoskäl.

Den som icke duger att vara amma, den passar icke heller till att föda barn, har frun försäkrat oss och det låter ganska troligt.

»Men min goda fru» — invände vi — »tänk t. ex. på vår unga kronprinsessa! Ni begär väl icke, att sjelfva Hennes Höghet skulle förrätta en så simpel syssla?»

Jo, visst, det begärde gumman på rent allvar, hvaraf begripes att »sambällsomstörtande teorier» trängt in äfven i den församlingen.

Kvinnorna i Skuderlöse (Danmark) inbjödo för någon tid sedan hela omnejden till möte i Testrups möteslokal. Den stora mötessalen var fylld af intresserade deltagare. Fru Hörup och fröken Hübner bevistade mötet såsom föreläsare, och landttingsman Chr. Nielsens hustru från Skuderlöse bad församlingen vara välkommen. Man hade samlats för att få kännedom om de föreningar, hvilka höllo på att bildas mellan hufvudstaden och landet, så att man, ifall man ville, kunde ansluta sig till dem och få traktens kvinnor till att understödja männen i den politiska kampen.

Fru Hörup lyckönskade Köpenhamnarne och landborna till att ha funnit hvarandra, påvisade den nyttiga vevolverkan, som skulle uppstå mellan landets och städernas kvinnor, sade, att det var de äldre männen, hrr politici, som gjort början till denna vevolverkan mellan stad och land, men de unga, som gjort utslaget. Det var »Ungdomsföreningarne» på landet, »Studentersamfundet» och »Fremskridtsklubben» i Köpenhamn, hvilka tillsammans hade bildat en förening, som antagligen skulle komma att utbreda sig öfver hela landet och leda folket in på upplysningens och framåtskridandets väg.

Sedan fru Hörup slutat, berättade fröken Hübner sagan om *Frode* med häntydningar till det nuvarande politiska tillståndet i Danmark, hvarpå följde en liflig diskussion, i hvilken flera af ortens innevånare deltog.

Mötet började kl. 4 och slutade kl. half 8 e. m.

Modern slafhandel. På det i närheten af Penzlin, en liten stad i Mecklenburg, belägna godset Dambech drifves af egaren en fabrik för konservering af grönsaker. Denna fabrik, i hvilken endast kvinnliga arbetare från Polen och Westpreussen användas, hålles endast i gång om vintern, utom att under sommaren en liten del af arbeterskorna för åtskilliga arbeten der äro

sysselsatta. I november förra året såldes fabriken till ett bolag i Lybeck. När så sommaren detta år inträffade,ingo som vanligt en del arbeterskor kvarstanna öfver densamma men till-sades, att de ej skulle få ut sin för vintern inne-stående lön, förr än de arbetat hela sommaren. Detta förklarade arbeterskorna sig ej vilja gå in på. Man sökte då tvinga dem dertill genom hun-ger. Några, som hade penningar, reste då hem, lemnade sin lön i sticket, men de öfriga måste, sedan de svält 4-5 dagar, finna sig i sitt öde. De hafva dock sedermera instämt bolaget till domstol.

Det är cerhörddt, att dylika tilldragelser kunna passera, men huru betecknande äro de ej för vårt nuvarande kapitalistsamhälle.

Nya Sambället.

* * *

Till minne af Henry Fawcett, den kände engelske nationalekonomen och ministern, och af hans arbete för kvinnors rösträtt aftäcktes i tisdags en brunn (drinking fountain) i trädgårdarne på Themsens »embankment» i London. Medlen hade insamlats bland kvinnor på initiativ af lady Louise Goldsmid, hvilken jemte mr Fawcetts svägerska, medicine doktor, mrs Garrett Anderson, höll tal vid aftäckningsceremonien. Brunnen prydes af en porträtt-medaljong af mr Fawcett.

Aftonbladet.

* * *

Kvinnornas rösträtt i England. Central-komitéen för nationalföreningen för rösträttens utsträckande till kvinnor (the National Society for Women's suffrage) har hållit sitt årsmöte i Westminster Palace Hotel i London. Detta var talrikt besökt och bevistades äfven af en mängd parlamentsledamöter. Miss Lydia Becker meddelade, att af de 643 parlamentsledamöter, som återvalts till det nya underhuset, voro 320 med säkerhet för kvinnans rösträtt; 115 äro emot den, de öfriga 199:s åsigt i frågan äro icke kända. Af de 305 konservativa medlemmarne äro 163, af de irländska nationalisterna nära hälften, af de 75 affällige liberale 25 och af Gladstones 174 anhängare 93 för reformen.

Mrs Fawcett, enka efter den liberale ministern Henry Fawcett, sjelf framstående nationalekonom och en af den engelska kvinnorörelsens främste förkämpar, fungerade såsom ord-förande vid mötet. Hon höll ett med lifligt bi-fall helsadt tal, hvori hon omtalade den fram-gång, rörelsen vunnit genom förra årets parla-mentsval, och hvilken kulminerat i reformens antagande i andra läsningen. Det nya parla-mentet tyckes icke blifva mindre gynnsamt mot frågan och föreningen och dess vänner kunde då hoppas att få se ett snart slut på den långa strid, som de utkämpat. Ett utmärkande drag i den nu pågående valstriden voro den del, kvin-norna tagit i den samma. Några af dessa kvin-nor vore home rulers, några Gladstonianer, nå-gra konservativa och andra Hartingtonianer. Detta vore ett argument för dem, som påstodo, att kvinnorna vid valen alla skulle rusa å ena sidan. Några kandidater, hvilka icke voro vän-ner till kvinnofrågan, hade likväl icke försmått att bedja kvinnor om hjälp vid valen. Om kvin-

nor ansågos lämpliga att förklara politiska frå-gor och inverka på valmännen, borde de äfven anses lämpliga att utöfva valrätt.

Föreningen hade försökt verka genom att öf-vertyga män och kvinnor om, att dess fordrin-ger voro berättigade och förnuftiga. Ibland i mot-gångens ögonblick hade dock dess medlemmar kunnat tänka, att om någon af dem använt lit-et dynamit eller afskjutit ett skott i underhu-set, skulle nog deras sak gått hastigare framåt. Men de hade icke desto mindre valt den bättre delen och försökt att uppfostra landet och öfver-tyga folket, att kvinnornas uteslutande från po-litiska rättigheter icke vore grundadt på någon rättvisans princip. Tal trodde, att de lyckats och att de fått landet på sin sida, och att det vid behof skulle förklara sig till deras förmån.

Aftonbladet.

* * *

»Den som har en högre begåfning än an-dra bör icke eftersträfvä annan belöning än till-fredsställelsen att i högre grad gagna sina med-menniskor. Hvarje annan belöning vore ovär-dig». Denna mening uttalades af doktor A. F. Åkerberg på en af »Socialdemokratiska samfun-dets» i Stockholm senaste sammankomster, un-der hvilken diskuterades: »Begreppet jemlik-het».

* * *

För praktisk — åtminstone så länge vi ha kvar den *legaliserade* prostitutionen — är den nya sedlighetsföreningen i Upsala, hvars verksamhet skall gå ut på att nattetid postera per-soner utanför dörrarne till »lastens prestinnor», för att »hos ungdomen försöka verka en helso-sam skräck, dock så, att äfven äldre, i dylika ärenden stadda personer icke få något särskildt privilegium på att gå oantastade».

Föreningen »står på egen grund» — är full-ständigt Upsalaoriginell — och »är ej något ut-skott ur federationen». »Upsalaposten» tillön-skar företaget framgång.

Det behöfs! —

* * *

En frisinnad förlagsförening har bildats på initiativ af »Östgötens» redaktör Isidor Kjellberg. Föreningens uppgift är att förlägga »hufvudsak-ligen sådana värderikare, radikala skrifter, hvilka på grund af sin tendens icke kunnat finna an-nan förläggare».

* * *

Arbetaredemonstrationerna i Brüssel d. 15 i denna månad till förmån för allmän rösträtt synas komma att blifva impowerande. Arbetare-partiets generalråd lär lyckas få tillsammans 40,000 arbetare i hufvudstaden, och man har an-ledning att hoppas, att generalrådet skall lyckas upprätthålla en fullständig ordning. Tåget, som bildas omedelbart efter arbetarnes ankomst, föl-jer sedan en i samråd med kommunalmyndighe-terna uppgjord marschruta och skall erhålla den största frihet att demonstrera, vare sig med röda fanor eller rop. Trupperna skola vara konsigne

rade i kasernerna för oförutsedda fall, men regeringen skall icke blanda sig i affären, utan öfverläter hela ansvaret på de kommunala myndigheterna. Aftonbladet.

Kvinliga kuskar äro ingen ovanlig företeelse i Chilis städer. Vid spårvägarne användas de till och med mer än män. Detta förhållande tog sin början under sista kriget med Peru, då manliga befolkningen så starkt togs i anspråk för striden. Kvinnorna skötte sig väl och ha sedermera fått behålla sina platser.

Kvinnlig tjänstgörande vid svensk jernväg. Fröken *Alma Holmqvist* från Halmstad har antagits till kassör vid Halmstad-Nässjö jernväg.

Mrs Mary Elizabeth Cook har i Newyork genomgått kaptensexamen och för nu befälet på båten »Elizabeth of Harlem», der hennes man tjänstgör som förste maskinist. — Man har icke denna gång — såsom fallet var, då Mrs Miller uppträdde — hört af några betraktelser om kvinnans lämplighet eller icke lämplighet för en dylik plats, det inflytande den måste utöfva på hennes kvinnlighet, hennes hem, hennes make, samhället o. s. v. Saken omnämnes nu såsom något helt vanligt och naturligt.

En ung japanesisk flicka, Kin Kato, skall med understöd af Japans undervisningsdepartement studera i Salem, Massachusetts. Hon är den första kvinna, hvilken på omnämnda departements bekostnad skickas till främmande land att der fullborda sina studier. De få, som förut rest i dylik afsigt, ha begifvit sig af på enskild bekostnad eller med hjälp från andra departement.

Flickan har under sin skoltid visat sig särdeles framstående. Japanesiska styrelsen ämnar vid hennes återkomst gifva henne uppsigt öfver alla Japans lärarinnor.

I Kingston, Canada, ha vi ett offentligt val tvänne gamla kvinnor för första gången uppträdt som röstande. Den ena var 92 och den andra 100 år gammal.

Vid franska vetenskapsakademiens sessioner ha kvinnor ej haft tillträde. Förbudet upphäfses den 28 juni till förmån för fru Sophie Kowalewski, professor i matematik vid Stockholms högskola.

Kvinnoklubben vid Zürichs universitet har efter lång öfverläggning, angående bästa sättet att befrämja vetenskaplig bildning bland kvinnor, beslutat att öppna en korresponderande byrå. Till denna byrå ha kvinnor från andra länder, i såväl Amerika som Europa, att vända sig, om de önska underrättelser rörande vilkoren för in-

skrifning vid universitetet, lefnadsomkostnader och öfriga förhållanden, som stå i samband med universitetslivet och studierna i Zürich.

Genom mod, skicklighet och kärlek till sitt kall ha Rysslands kvinnliga läkare till stor del besegrat de fördomar, som ännu för ett tiotal år sedan voro allmänt rådande emot dem. Regeringen har beslutat vidtagna åtskilliga mått och steg för att underlätta kvinnors medicinska studier. Ett förslag är inlemnadt till undervisningsministern, beträffande organisation och rättigheter vid medicinska läroanstalter för kvinnor. — Man bör ihågkomma, att kvinnliga medicinska fakulteten kommit till utan bestämd organisation och utan statens erkännande. — Och myndigheterna i staden Petersburg ha förklarat sig villiga att genom betydliga anslag bidraga till underhåll af dessa undervisningsanstalter. Den ryska tidning — Petersburg Gazette — hvarur dessa meddelanden blifvit hemtade, hoppas, att hufvudstadens exempel skall mana till efterföljd så inom som utom Ryssland.

Ett apotek har nyligen inrättats i Havana, i en fashionablaste kvarter af tre damer. De äro infödingar på Cuba, men ha gjort sina farmaceutiska studier i Newyork.

Kvinnliga medlemmar af fattigvårdsstyrelser i England. Vid val af fattigvårdsnämnder återvaldes eller nyvaldes i London 13, i det öfriga England 38, i Bristol 4 och i Skottland 9 kvinnor.

INNEHÅLL: *Eva Wigström:* Ett dåligt system. — *P. A. Krag-Aurnæs:* Til det unge Norden, (poem). — *C. O. Arcadius:* Om folkhögskolor. — *Elna:* I solnedgången. — *Passepartout:* Literatur. — *Johanne Meyer:* Brev til »Framåt» (Köbenhavn). — Fru Matilde Bajers upprop till Nordens kvinnor i fredssaken, med inledn. af red.n. — När och Fjärran.

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonpris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser motagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

Till redaktionen insända Tidningar och Tidskrifter:

Svensk Läraretidning nr 31 innehåller: *Kommunalskolefrågan och centralstyrelsen.* — *För dagen:* Kofodersersättningen. — *Notiser.* — *Sveriges allmänna folkskolläraforening:* Valen m. m. — *Från Strengnäs, Bankekinds- Skärkinds- Erlinghundra- Södra Roslags- Sölvesborgs kretsforeningar.* — *Skara stifts folkskolläraforening.* — *Breflåda.* — *Minneslista.* — *Lediga tjenster* m. m. — *Annonser.*

Illustrerad Tidning nr 31 innehåller: **Illustrationer:** *Morgonbesök i trädgården.* — *Ruiner na af Upsala biskopsgård.* Tre teckningar af E. Åberg. — *Bilder från Emden.* Tecknade af V. St. Lerche. — **Text:** *Lärarynnet.* Fotklifsbild af Domenico Ciampoli. Öfvers. af C. L. Törnberg (forts). — *Dickens som människa och författare.* Skizz af H. Lindgren. II. — *Blad ur en skizzbok.* Af V. St. Lerche. — *Utän frimärke.* Af Lea. — *Van Beers' utställning i Th. Blanchs konstsalong.* — *Literaturanmälan.* — *Schack.* — *Om hvar annat.* — *Från den literära och konstnärliga världen.*

Finsk Tidskrift, häftet 7 innehåller: *Literära förhållanden under Roms kejsartid*, af F. Gustafsson. — *Ur en skådespelerskas lefnad:* Rachels bref till A. Crémieux, efter Revue politique et littéraire, öfvers. af Eva Perander. — *Ett missförstånd*, af Karl A. Tavaststjerna. — *I bokhandeln.* — *Öfversigt:* Våra politiska flygskriften, anm. af W. C.

Folkets Tidskrift. Utgifvare: Teodor Holmberg och Cecilia Holmberg, f. Bååth. — Nr 3 innehåller: *Th. N-m:* Bref från Frankrike. — *T. Holmberg:* Folkhögskolesång. — En engelsk arbetarevän. — *H. Tisell:* Om jordbrukets kreditförhållanden. — *T. H:* Ur bladen. — Från folkhögskolorna. — *Diverse.* — *Annonser.*

Tidning för Trädgårdsodlare. Nr 5 innehåller: *Champignonodling.* — *Hvad har under de senare åren gjorts, och hvad bör ytterligare göras för att befordra den inhemska fruktträdsöflingen?* (Forts.) — *Något om konstruktion och uppvärmning af växthus.* — *Upsala Trädgårds-Sällskap.* — *Växtgeografisk utställning i Köpenhamn.* — *Minneslista för trädgårdsodlare.* — *Köksväxtodling vid Kongo.* — *Oleanergift.* — *Två nya kaffearter.* — *Kitt för aquarier.* — *Svenska Trädgårdsodlareförbundets Centralafdelning.*

Den norske Kvinde nr 15 innehåller: *Til læserne.* — *Fra Amerika.* — *Et Blad af Menneskekjærlighedens Historie.* — m. m.

Lampor och Lamptillbehör

kupor, glas, veckar, m. m.

Gaskupor och Gasglas

Salongsfotogén (Astralolja)

Rysk Nobelfotogén

Ryska lampglas

till billigaste priser uti

Oscar Otto Meyer's

Lampbutik

38, Norra Hamngatan 38.

C. J. Lindahl & Co.,

Hörnet af Kors- & Kyrkogatorna.

Specialité:

Klädningstyger.

Salomon & Williamson,

Bosättnings-Magasin,

Östra Hamngatan 85.

Lager af:

Porslin, Glasvaror, Nysilfverarbeten m. m.,

till billigaste priser.

Framåt.

Göteborgs Kvinnoförenings tidskrift, som utkommer den 1 & 15 i hvarje månad, kostar från 1 Juli till årets slut endast

1 kr. 75 öre.

Helt år: 3.50; postarvode: 35 öre för helår, 20 öre för halfår; lösnummer: 25 öre.

Prenumeration kan ske å alla postanstalter inom Skandinavien, Danmark och Finland samt i boklådorna.

Tidningen håller sina spalter öppna för uttalande af olika meningar, rörande såväl kvinnofrågan som öfrige sociala spörsmål, samt innehåller dessutom alster af skönliterär art. Bidragande äro: Viktor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, G. af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Ave (Eva Wigström), Amanda Kärfstedt, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Ew Brag, Helene Nyblom, Claes Lundin, Robinson, Johan Nybom, Oskar Levertin, A. F. Åkerberg, Anna A., Jonas Lie, Kristoffer Janson, Irgens Hansen, Margarethe Vullum, Kristian Gloersen, Alvilde Prydz, Herman Bang, U. E. Berner m. fl.

Bidrag af norska och danska författare införas på originalspråket.

Vidhäftadt annonsblad medföljer som omslag. Annonpris 20 kr. för sida; dell af sida, motsvarande del af pris.

Göteborg i Juli 1886.

REDAKTIONEN.

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i Göteborg

afslutar försäkringar mot sjöskador å **varor**, å **kasko**, äfvensom försäkringar mot förluster å **bodmerier**, **frakter**, **fraktförskotter**, **landtransporter** m. m. till billiga premier och på liberala vilkor.

Kontor: Lilla Torget N:r 6.
